

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

CULTURA PUTERII

Comunicarea și forța ei de influențare

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

În același capitol dedicat unor "puteri cu influență difuză", lucrarea menționată în această serie de articole (Jacqueline Russ, *Les théories du pouvoir*) se ocupă de rolul sau funcția contemporană a mijloacelor de informare în masă (Le pouvoir de médias). Deoarece un asemenea subiect preocupă și opinia publică a tranziției românești, concepția asupra mijloacelor de informare fiind destul de eterogenă, însoțită uneori de interpretări unilaterale, dar și absolutiste în încercarea de a se acredita doar "anumite" teze sau idei, considerentele cercetătoarei franceze prezintă un evident interes, fie și datorită faptului că oferă incitante și atractive teme de reflecție, atât în planul teoriei,

cât și al acțiunii sociale.

Mai întâi, trebuie precizat că autoarea înțelege prin putere sau presiune "difuză" acele practici sociale care acționează pe căile "persuasiunii și seducției", iar funcția lor, "fără a fi oficială, este tot atât de hotărâtoare ca aceea a puterii politice sau economice", asemenea puteri oferind avantaje capitale, contribuind, direct și indirect, la influențarea, structurarea și modelarea spiritelor, a conștiințelor și comportamentelor sociale. De altfel, nu întâmplător, în societate, mai ales în momente cruciale, de schimbări mai mult sau mai puțin profunde, în contextul unor acțiuni sociale de anvergură, cum ar fi campaniile electorale sau schimbarea structurilor de proprietate, se ape-

lează frecvent, cu insistențele cunoscute și prin cele mai diverse căi, la mijloacele de informare în masă. Forța sau fenomenul mediatic (mass media) s-a impus în lumea ultimelor decenii ca un sistem de putere de influență excepțională, îndeosebi ca urmare a dezvoltării televiziunii, semnaleză, pe bună dreptate, lucrarea în discuție. De fapt, cercetările de tot felul, inclusiv și poate în mod mai evident cele sociologice, fără a mai vorbi, desigur, despre teoriile comunicării și disciplinele jurnalismului, au pus în evidență saltul cantitativ și calitativ de la monopolul informării prin ziare în secolul trecut la nașterea și expansiunea, după anii '50-'60 ai secolului XX, a tehnologiilor moderne.

(Continuare în pag. 7)

Pledoarie pentru unitatea științei

Acad. ȘTEFAN MILCU

În limbajul obișnuit se vorbește despre știință ca despre un concept în care se face abstracție de considerabila ei varietate. De fapt, există numeroase științe în diferite domenii ale cunoașterii, iar conceptul general de știință are, în fond, un sens filosofic. Abordarea în concret a ceea ce este cuprins în termenul de știință este de fapt impusă de realitatea obiectului investigat, în care intervin, într-o măsură foarte variabilă, condițiile sociale și economice.

Această relație între conceptul de știință în general și formele ei concrete a generat o problemă mult discutată, nu întotdeauna cu consecințe pozitive: problema diferenței dintre științele fundamentale și cele aplicate. În aceste cazuri, științele sunt grupate după obiectul ce-l urmăresc. Cunoașterea pură, cea fundamentală, urmărește cunoașterea fenomenelor, a legilor ce le guvernează, fără a avea un obiectiv practic aplicativ. Situația e diferită în științele aplicate, unde se urmărește rezolvarea unor probleme concrete de producție, în industrie bunăoară. Știința nu mai este aici pusă numai în serviciul cunoașterii, ci și al necesităților sociale. În acest fel apare o nouă formă: **tehnica**, prin care se trece de la cunoaștere la aplicare. Astfel apar științele tehnice.

De fapt, problema acestei diferențieri rigide între cercetarea fundamentală și cea aplicată nu este posibilă. Pentru că în orice cercetare aplicată există și o componentă fundamentală care-i asigură succesul. Din această cauză, separarea rigidă între cercetarea fundamentală și cea aplicată nu este posibilă, întrucât cercetarea fundamentală nu trebuie să lipsească din științele aplicate. De altfel, și cercetarea fundamentală conduce mai devreme sau mai târziu la o aplicație. În acest fel se enunță de fapt **unitatea științei**, care nu poate fi compartimentată arbitrar, după criterii organizatorice sau economice.

Tocmai de aceea, în perioada de tranziție, problematica adusă în discuție prezintă o actualitate deosebit de pregnantă.

Cultură și civilizație

pag. 8

Profesorul ROLAND DRAGO, membru al Institutului Francez, secretar general al Academiei Internaționale de Drept Comparat, în vizită la Fundația "România de Măine" și Universitatea "Spiru Haret"

Luni, 27 mai 1996, prof. dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației "România de Măine" și al Senatului Uni-

versității "Spiru Haret", împreună cu alte personalități din conducerea Universității și a Fundației, a primit pe profesorul Roland Drago, membru al Institutului Francez, secretar general al Academiei Internaționale de Drept Comparat, doctor honoris causa al Universității "Spiru Haret".

Eminentul om de știință francez se află în țara noastră la invitația Institutului Român pentru Drepturile Omului, având înscrise în programul vizitei o serie de întâlniri cu personalități din domeniul științelor juridice, conferințe etc.

În cadrul unei întâlniri care a avut loc la Institutul Român pentru Drepturile Omului, prof. Roland Drago a susținut o interesantă conferință pe marginea aplicării art. 6 din Convenția europeană privind protecția drepturilor omului: dreptul oricărei persoane la un proces echitabil, într-un termen rezonabil, cu respectarea prezumției de nevinovăție și asigurarea riguroasă a dreptului la apărare. Conferința a fost urmărită cu interes de cercetători, experți și specialiști în drept, magistrați, reprezentanți ai unor organizații guvernamentale și neguvernamentale cu preocupări în domeniul drepturilor omului, profesori și studenți ai Universității "Spiru Haret".

ACADEMIA ROMÂNĂ: 130 DE ANI

Sanctuar al spiritualității neamului

Convorbire cu acad. EUGEN SIMION, vicepreședinte al Academiei Române

- Stimate domnule academician Eugen Simion, împlinirea a 130 de ani de la înființarea Academiei Române reprezintă o sărbătoare a înregii culturi românești. Într-o expresie concentrată, cum ați înfățișat un asemenea eveniment în nemijlocită legătură cu tradițiile noastre academice, dar și cu problemele fundamentale ale României de astăzi?

- Academia Română împlinește 130 de ani, dar rădăcinile ei sunt mult mai vechi și primele structuri (școli) academice ajung în epoca lui Despot Vodă, cu a sa Școală Latină de la Cotnari (1562). În forma ei modernă, Academia Română a luat ființă pentru a studia limba, literatura și istoria națională. Primii che-

mași au fost, în consecință, scriitorii, filologii și istoricii, aleși din toate provinciile românești (inclusiv din Basarabia, Bucovina și, bineînțeles, Transilvania). Ideea era că Academia Română trebuie să fie un factor de unitate spirituală și un simbol al unității naționale. Ceea ce a și fost. Și ceea ce trebuie să rămână.

- Și totuși, existența ei a fost umbrată de mari nedreptăți privitoare la alegerea valorilor noastre celor mai reprezentative. Cât a trăit, Eminescu n-a avut loc în Academia Română; nici Creangă, nici Caragiale, nici atâția mari creatori de spirit românesc.

(Continuare în pag. 4)

Arhitectul monumentalului în știință și cultură

Acad. CRISTOFOR I. SIMIONESCU

În Capitala țării s-a omagiat, printr-o sesiune științifică solemnă, la acest sfârșit de primăvară, cei 130 de ani de existență a Academiei Române.

Evenimentul prezintă o semnificație deosebită și dispune de o mare încărcătură spirituală.

Ca și la începuturile sale, în acest templu al tuturor românilor s-au rostit discursuri care probează că, în pofida nedreptăților și confruntărilor din încercarea noastră istorie, am rămas noi înșine, că nu s-au alterat idealuri și nu s-a redus contribuția acestei înalte instituții de știință și cultură la progresul civilizației. Este o grăitoare dovadă că sufletul unui popor nu poate fi subjugat nici de împrejurări dramatice și nici de ideologii străine ființei și tradiției sale. Cei care au uitat serviciile pe care noi, românii, le-am adus, în decursul vremii,

culturii europene, prin propria noastră trudă și neasemuite jertfe, nu pot să nu recunoască, inventariind faptele de glorie și probele de inteligență, că, de o parte și de alta a Carpaților, și chiar mai departe, gândirea originală românească s-a afirmat statornic, că setea de adevăr și de dreptate a dominat cu continuitate, urmare a virtuților cu care suntem înzestrați.

Rădăcinile actului de la 1 aprilie 1866, când se înființează Societatea literară română, devenită imediat, la sugestiile lui Gh. Barițiu, Societatea academică română (1867), iar după obținerea independenței de stat, Institutul Național, cu numele de Academia Română (29 martie 1879), sunt mult mai adânci.

(Continuare în pag. 4)

Ideile care guvernează lumea

Ce importanță are studierea sistematică a curenților de gândire economică, din trecut și din prezent? Care este legătura dintre ideile de bază ale acestor curente și politicile economice promovate de state, de diferite forțe politice? Prin ce se caracterizează liniile principale ale evoluției istorice a științei economice și în ce constă implicațiile acestei evoluții asupra societăților contemporane, aflate sau nu în tranziție?

Iată tot atâtea întrebări legitime, la care prof. univ. dr. **Ivanciu Nicolae-Văleanu** ne oferă răspunsuri convingătoare, științific fundamentate în lucrarea **"Curente de gândire economică"**, curs predat studenților din cadrul Universității "Spiru Haret" și recent tipărit de Editura Fundației "România de Măine". Autorul său este un experimentat cadru didactic universitar, bine cunoscut, în același timp, pentru remarcabilele sale contribuții științifice și publicistice, ca și, în ultima vreme, pentru activitatea sa politică și parlamentară.

Cursul **"Curente de gândire economică"** se distinge, după părerea noastră, prin problematica deosebit de complexă abordată, ampla sa susținere faptică, documentară, analiza aprofundată a teoriilor și doctrinelor economice, în evoluția lor istorică, prin caracterul obiectiv, realist și echilibrat al concluziilor și ideilor avansate și, ceea ce ni se pare extrem de important, în strânsă legătură cu experiența României de dinainte și după 1989, cu problemele actuale ale trecerii la economia de piață, ca și cu tendințele manifestate în evoluțiile economice pe plan mondial, în știința economică, în general.

Întregul material al Cursului este logic ordonat în 8 secțiuni:

- I. Obiect și determinări epistemologice. II. Curentul liberalismului economic clasic.
- III. Curentul protecționismului

Prof. univ. dr. **IVANCIU NICOLAE-VĂLEANU**
"Curente de gândire economică"
 (Editura Fundației "România de Măine", București, 1996)

economic. IV. Curente contestate ale liberalismului clasic. V. Revoluția marginalistă și constituirea curentului neoclasic. VI. Ascensiunea și declinul curentului economiei dirijate. VII. Forme variate de revenire în actualitate a curentului neoclasic. VIII. Curentul promotor al unui gen nou de creștere economică. Fiecare secțiune este însoțită de o bibliografie de bază, care îi ajută pe studenți în preocupările de largire a sferei cunoașterii, de formare a culturii lor economice.

Așa cum subliniază, pe drept cuvânt, autorul lucrării, sporirea importanței studierii curenților de gândire economică, într-o epocă de mari transformări, legate de procesul trecerii la un nou gen de civilizație în toate domeniile, răspunde unor **exigențe majore**, printre care am aminti aici: largirea orizontului cunoașterii economice, a teoriilor și punctelor de vedere, în problemele economice, extrem de variate; promovarea spiritului critic constructiv; dezvoltarea capacității de analiză comparativă; înarmarea celor ce studiază domeniul dat cu criterii de apreciere obiectivă a teoriilor și doctrinelor economice; stimularea deprinderii de a sesiza legitățile dezvoltării gândirii

economice; identificarea legăturii dintre teorii, doctrine și politicile economice, practicate în trecut și astăzi, relevându-se influențele reciproce ș.a.

În sprijinul nevoii de a cunoaște temeinic procesul cumulativ al dezvoltării științei economice, prof. univ. dr. **Ivanciu Nicolae-Văleanu** invocă, printre altele, spusele cunoscutului economist J. M. Keynes, care arată că "ideile economiștilor și ale teoreticienilor politici, și atunci când au dreptate, și atunci când greșesc, exercită o influență mai puternică decât se crede îndeobște. Într-adevăr, puține alte lucruri guvernează lumea... Mai devreme sau mai târziu, ideile, și nu drepturile câștigate, sunt cele care se dovedesc periculoase, și în bine, și în rău".

Istoria contemporană confirmă, o dată în plus, concluzia autorului cărții **"Curente de gândire economică"**, potrivit căreia nevoia depășirii stării de criză a științei economice - ale cărei caracteristici principale sunt evidențiate cu claritate în lucrare - ne îndeamnă spre urmărirea dimensiunii istorice a dezvoltării acesteia, "nu pur și simplu pentru a determina salturile, pragurile cunoașterii, ci și pentru a vedea dacă este posibil și necesar să ne întorcem la trecut... pentru a rezolva problemele prezentului și viitorului" (pag. 6). Un asemenea demers este impus nu de motive ținând de modă sau de imitarea servilă a unor modele și practici din alte zone și țări ale lumii, ci, înainte de toate, de o utilitate reală, de necesitatea clarificării căilor și mijloacelor de înaintare pe calea progresului social-economic, a promovării orientărilor și politicilor economice cele mai adecvate.

Dr. CONSTANTIN FLOREA

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părăluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcomele
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brâncuș
- Prof.dr. Dan Ghiocel
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Sărauru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu

- Prof.dr. Ștefan Lache
- Alexandru Mironov
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedeu
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudosescu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu
- Prof.dr. Mihai Merfea

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Florea Dudiță
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Prof.dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Ion Zară
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- Prof.dr.doc. Iulian Mincu
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Frică
- Prof.dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Nicolae Ursea
- Prof.dr. Ștefan Costea
- Prof.dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Giunea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zlătescu

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

La Universitatea „Spiru Haret”

Calculatorul în sprijinul învățării limbilor străine

Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității "Spiru Haret"

MARIA ANDRONIE

Pe zi ce trece, PC-urile pătrund din ce în ce mai mult în viața noastră, devenind indispensabile. Acasă, la școală, la birou și chiar în timpul călătoriilor și concediilor, omul modern apelează la serviciile oferite de acestea pentru a-și ușura munca, pentru a învăța și, nu în ultimul rând, pentru a se distra.

Multimedia înseamnă capacitatea calculatorului de a prelucra și combina sunete, imagini video, text, muzică, animație, grafice, hărți etc. într-o prezentare interactivă și plină de culoare.

Secvențele audio și video necesită un spațiu uriaș de stocare a datelor, motiv pentru care, până de curând, programele soft nu au putut folosi, decât rudimentar, animația și sunetele. Apariția CD-ROM-urilor de capacitate din ce în ce mai mari și montarea lor pe calculatoare din ce în ce mai rapide au declanșat o "revoluție" multimedia care poate continua câteva decenii.

Calculatoarele multimedia și proliferarea programelor multimedia vor schimba probabil pentru totdeauna modul în care oamenii au acces la informații din cele mai variate domenii de activitate: istorie, geografie, literatură, artă, muzică, medicină, jurnalistică, economie, învățământ, afaceri etc.

Pentru învățarea limbilor străine, acasă sau în școli, s-a creat un soft educațional specific. Există programe de învățare atât pentru principalele limbi de circulație universală (engleza, franceza, spaniola, germana, italiana, rusa), cât și pentru japoneza sau chineza. Acestea conțin cursuri interactive, grupate, de obicei, pe trei nivele de complexitate, care permit:

- folosirea înregistrărilor video și audio ale unor vorbitori nativi ai limbii respective pentru a îmbunătăți pronunția, a dezvolta posibilitățile de conversație în situații reale de viață și a ridica nivelul de înțelegere a limbii vorbite;

- înregistrarea vocii fiecărui cursant cu posibilitatea de comparare a acesteia cu înregistrări făcute de vorbitori nativi și conținutul greșelilor;

- scrierea cu posibilitatea de corecție automată a erorilor;

- accesul interactiv la îndrumătoare de gramatică și dicționare incluse în programul de instruire;

- îmbogățirea permanentă a cunoștințelor de limbă, într-un mod distractiv și captivant, prin folosirea, pentru studiu, a unor jocuri, texte, dialoguri și istorioare amuzante;

- accesul la noi materiale de studiu stocate pe CD-ROM-uri în vederea perfecționării cunoștințelor de limbă specifică fiecărui domeniu de activitate.

Multimedia oferă profesorilor posibilitatea de a-și crea, pe baza unui plan, lecții proprii, folosind în acest scop un procesor de text (ex. MS Word) și/sau un editor de show-uri (ex. MS Power Point). Ca material didactic se pot folosi enciclopediile, almanahurile, dicționarele, cărțile de gramatică, colecțiile de cărți de referință specifice fiecărei limbi, colecțiile de albume de artă, jocurile, filmele etc. stocate pe CD-ROM-uri accesibile tuturor la un preț convenabil. Se poate folosi și materialul didactic propriu, introdus în calculator cu ajutorul unor dispozitive de intrare ca tastatura, microfonul, casetofonul, videocasetofonul sau camera de luat vederi. Totodată, lecțiile astfel create pot fi tipărite sau înregistrate pe casete video sau audio.

Iată, deci, că tehnologia multimedia care produce, în acest moment, un puternic impact asupra comunicațiilor, educației și divertismentului, este tehnologia viitorului, pentru că oferă fiecăruia accesul instantaneu la informațiile stocate pe CD-ROM-uri sau în uriașe baze de date.

Începând din anul universitar 1995-1996, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine din cadrul Universității "Spiru Haret", a fost introdus un curs de inițiere a studenților în metodele de învățare a limbilor străine (engleza, franceza, spaniola etc.) cu ajutorul facilităților multimedia pe PC, curs care se bucură de un deosebit interes printre studenți.

Oră de curs la Universitatea „Spiru Haret”

UNIVERSITATEA „SPIRU HARET“

- Stimate domnule decan, după anul 1989 au apărut mai multe facultăți de medicină veterinară, ca instituții particulare, dar în prezent funcționează numai facultatea pe care o conduceți; cum explicați acest succes?

- Prin faptul că ea este o replică, desigur cu caracter constructiv, la învățământul de stat. Așa se și explică faptul că Facultatea de Medicină Veterinară din Universitatea "Spiru Haret" a reușit să îndeplinească standardele de evaluare academică a învățământului superior. Autorizarea facultății noastre reprezintă un prim pas în vederea acreditării, o etapă deosebit de importantă și de mare răspundere urmând a fi parcursă în următorii 3 ani, când accentul va fi pus, între altele, pe dezvoltarea bazei materiale, pe dotarea laboratoarelor cu aparatură didactică și de cercetare.

- Replica într-o creație, de care vorbiți, echivalează cu un caracter complementar; cu ce argumente pledați pentru un asemenea caracter?

- Există cel puțin două argumente care relevă caracterul de complementaritate. În general, concursurile de admitere în învățământul superior veterinar suferă de subiectivism. Printre candidații nereușiți se găsesc întotdeauna tineri dotați care doresc să profeseze această meserie din pasiune și mai puțin din considerente materiale. Și cu toate acestea, nu aceștia reușesc la facultate. Or, facultatea noastră remediază, cel puțin în parte, tocmai această deficiență de fond. Cum? Prin discuțiile individuale pe care candidații le susțin în momentul depunerii dosarului pentru concurs. Astfel, o mare parte din starea emotivă, inerentă oricărui concurs, este îndepărtată.

În al doilea rând, prin planul de învățământ, prin programele analitice și, în special, prin instruirea practică urmată, absolvenții noștri primesc o orientare mai apropiată de activitatea din cabinetele particulare, din întreprinderile private mici, cu profil alimentar etc. Dar, totodată, ei sunt pregătiți pentru a rezolva toate problemele variate ale profesiei de medic veterinar.

- Iar faptul ca atare se explică inclusiv prin valoarea remarcabilă a cadrelor didactice de la facultatea dv.

- Într-adevăr, facultatea noastră se distinge prin calitatea deosebită a cadrelor sale didactice. Avem un corp profesoral alcătuit din specialiști de renume. Valoarea deosebită a profesorilor noștri oferă posibilitatea dezvoltării unei activități de cercetare foarte complexe, care se desfășoară împreună cu studenții, având un efect benefic asupra formării lor profesionale. Totodată, facultatea noastră are o bază materială remarcabilă, realizată în numai 5 ani, în condițiile în care nu a beneficiat de nici un ajutor "din afară" și nu are nici un sponsor. Ceea ce demonstrează preocuparea pentru eforturile financiare proprii. Să nu uităm că învățământul superior veterinar este pretențios și costisitor. Mărturisesc că în această privință am găsit întreaga în-

Contur publicistic

Facultatea de Medicină Veterinară

Corp profesoral de elită

Interviu cu prof. dr. FIORIAN SEICIU, decanul Facultății

telegere din partea Universității "Spiru Haret" și a conducerii Fundației "România de Măine".

- Ce vă propuneți pentru ca întregul corp didactic al facultății să întrunească o tot mai înaltă calitate științifică și didactică?

- În primul rând, ne propunem să aducem alături de noi, cei vârstnici, cadre didactice tinere, de perspectivă, pe care să le sprijinim pentru a se dezvolta. Tocmai în acest sens am realizat în fiecare an sesiuni științifice, dezbateri, mese rotunde. Am înființat biblioteca facultății, având un fond de carte propriu de peste 1800 volume, căruiua îi vom lărgi aria tematică, inclusiv prin abonamente la reviste străine de specialitate. Am inițiat, din acest an, concursul pentru angajarea de cadre didactice. Unul este în desfășurare și avem candidați la toate cele 9 posturi scoase la concurs. Am obținut aprobarea Agenției Naționale de Medicină Veterinară pentru a încheia contracte în scopul testării medicamentelor veterinare. După ce vom primi atestarea, vom solicita aprobarea pentru conducerea de doctoranzi.

Dar pentru un răspuns cât mai concludent la întrebarea de mai sus, trebuie să menționez că din totalul de 56 de cadre didactice, în funcțiune în anul universitar 1995-1996, un număr de 46 sunt titularizați în învățământul superior, iar din cele 10 cadre didactice netitularizate, 7 sunt cercetători principali gradul I și 2 care lucrează în prestigioase institute veterinare. Din totalul cadrelor didactice menționate, 31 au gradul științific de doctor în medicină veterinară, iar 19 sunt înscrise în sistemul de pregătire prin doctorat. În cei 5 ani de la înființarea facultății au fost organizate 4 sesiuni științifice ale studenților și cadrelor didactice. Rezultatele activității de cercetare științifică vor fi publicate în Anuarul Lucrărilor Științifice al Universității "Spiru Haret".

- Ce ne puteți spune despre caracterul modern al planurilor și programelor analitice universitare după care se desfășoară procesul de învățământ?

- Noi considerăm că învățământul superior trebuie să fie dinamic, în permanentă perfecționare. Și deși planurile și programele noastre sunt, în genere, asemănătoare celor din

învățământul de stat, consiliul profesoral al facultății noastre a adoptat unele măsuri care să contribuie la creșterea continuă a calității pregătirii studenților. Câteva exemple: la admiterea în facultate, cum aminteam, la începutul acestor rânduri, supunem candidații și unui test psihologic, pe care ne străduim să-l perfecționăm. Am introdus în planul de învățământ discipline (obligatorii, opționale sau facultative) care să ducă la o mai bună pregătire profesională și la lărgirea orizontului viitorilor medici veterinari. Exemple: patologia glandei mamare, tehnologii de creștere a animalelor, calculatoare și sisteme informaționale, practica urgențelor clinice și altele.

- Din câte știm, activitatea practică a studenților dumneavoastră întrunește atribute valorice remarcabile; ce aveți în vedere pentru perfecționarea neconținută a acestei activități?

- Învățământul clinic se efectuează în două tipuri de unități: în unități zootehnice mari de bovine și suine și în clinici pentru animale mici. Suplinim astfel, cu succes, clinicile facultății, de a căror înființare ne preocupăm serios. Poate ar merita să ne gândim la o asociere cu o clinică particulară, la modalitățile de realizare a acestei asocieri. Activitatea practică din facultate se efectuează în laboratoarele facultății, dar folosim și baza materială a altor unități. Avem convenții de colaborare încheiate în acest sens cu 11 unități medical-veterinare și cabinete particulare. Am realizat lucrări practice în ferme mari și la un număr important de circumscripții sanitare-veterinare. Și cu acest prilej vreau să mulțumesc colegilor la care am găsit întotdeauna înțelegere. În acest mod am reușit ca programul săptămânal didactic al studenților să se încadreze între 25 și 28 de ore. Programele analitice ale disciplinelor au fost analizate în ședințele de catedră, eliminându-se suprapunerile dintre discipline.

- Cum se îmbină activitatea la catedră a cadrelor didactice cu cea de cercetare științifică și cum se răsfrânge sinteza, realizată aici, asupra cursurilor universitare ținute la facultatea dumneavoastră?

- Un dascăl bun, în învățământul superior, trebuie să îmbine activitatea didactică cu

activitatea de cercetare. Dar cum, deocamdată, baza materială pentru cercetare, din facultate, este încă modestă, cercetarea științifică (mai ales cea fundamentală) se face folosind inclusiv baza materială din alte unități. Cercetarea din domeniul clinic-cercetare - așa zice tipic aplicativă - se face în fermele mari din jurul Bucureștiului. În același mod procedează și facultățile de stat, pentru că nici ele nu dispun de animale de experiență suficiente: acestea sunt scumpe. Un lucru vreau să subliniez. Sarcina principală a cadrelor didactice este aceea de a învăța pe studenți o profesiune grea prin complexitatea ei. Cei ce analizează activitatea de cercetare trebuie să țină seama de acest lucru, dar, cu toate acestea, cifrele pretinse la unele concursuri pentru ocuparea posturilor didactice privesc mai cu seamă volumul cercetării. Or, volumul cercetării științifice a unui cadru didactic reprezintă circa 40% din activitatea sa. Mi se par prea rigide criteriile pentru promovarea profesorilor și conferențiarilor.

Referitor la cursuri, trebuie să vă mărturisesc strădania cadrelor didactice ale facultății noastre de a pune la dispoziția studenților întreaga informație necesară procesului de instruire. În cei 5 ani care au trecut de la înființarea facultății au fost editate, la Editura Fundației "România de Măine" sau în alte edituri de prestigiu, un număr de 18 cursuri și îndrumătoare de lucrări practice, din care unele în mai multe ediții. Au fost editate cursuri care sunt utilizate atât de studenții facultății noastre, cât și de cei de la facultatea de stat. De asemenea, unele cadre didactice ale facultății și-au exprimat dorința de a tipări la Editura Fundației "România de Măine" tratate de medicină veterinară în

ediții de 5-10.000 exemplare, care urmează a fi vândute în rețeaua de librării și care se adresează specialiștilor.

- Vă rugăm să ne vorbiți și despre modul cum sunt atrași studenții în activitatea de cercetare științifică și despre rolul ce revine cercurilor științifice studențești în elaborarea lucrării de diplomă?

- Nu vreau să-mi exprim aici părerea despre aspectele etico-profesionale negative, pe care le-a creat maniera aplicată în trecut prin "antrenarea tuturor studenților în cercetare". În fiecare promoție de studenți există un număr de tineri foarte dotați, care vor lucra în cercetare. Aceștia trebuie căutați, ajutați să se angajeze în cercetare și cultivați apoi cu grijă. Cred că cifrele 10-15% sunt prea mari pentru această categorie. Și totuși, este necesar ca studenții să fie inițiați în acest domeniu tocmai pentru a descoperi "perlele". Aceasta se face inclusiv prin lucrările de diplomă, cu o tematică aleasă cu grijă, metodologie corect aplicată și studiu bibliografic bogat. Noi suntem la început, abia anul acesta avem primele lucrări de diplomă. Lucrările de cercetare prezentate de studenți, în cadrul manifestărilor științifice organizate, au fost desfășurate, sub conducerea cadrelor didactice, în institute de cercetare în care acestea lucrează. Mulțumim pe această cale conducerilor tuturor institutelor de cercetare, și Agenției Naționale Sanitar-Veterinară și unităților agrozootehnice care au acceptat desfășurarea activității practice și de cercetare a studenților noștri.

- Și noi vă mulțumim pentru această convorbire și vă urăm succes!

MIHAI IORDĂNESCU

ACADEMIA ROMÂNĂ: 130 DE ANI

Sanctuar al spiritualității neamului

(Continuare din pag. 1)

Cum putem scăpa de obsesia acestui păcat originar, domnule Eugen Simion? Ce măsuri intenționate să mai propuneți pentru ca asemenea erori să fie, dacă nu preîntâmpinate, cel puțin, îndreptate sub durerosul titlu de "post-mortem"?

- Istoria Academiei este complicată și, de multe ori, dramatică. Mă gândesc la ceea ce s-a întâmplat după anul 1948... Ca în orice Academie din lume, au fost și erori, injustiții. E. Lovinescu n-a fost primit în Academie. De-abia în anul 1992 a fost primit, la propunerea mea, membru post-mortem. Sunt bucuros că am putut îndrepta această imensă injustiție.

Secția noastră l-a recomandat și pe Vasile Voiculescu, "uitat" și el (înainte și după anul 1990). A fost acceptat. Este, desigur, trist că unii mari creatori sunt primiți în Academia Română după ce mor, dar așa se întâmplă.

- Tot atât de grav mi se pare și faptul că erorile săvârșite în trecutul Academiei au fost și, uneori, încă mai sunt percepute ca motive de răfuială politică. Drept represalii, bunăoară, la ceea ce s-a întâmplat în 1948 în Academia Română, unii au cerut, după 1989, desființarea acesteia.

- Unii consideră și azi că Academia Română trebuia să fie desființată în ianuarie 1990 și reînființată după ce ar fi fost purificată... Cei care conduceau

atunci Academia Română au gândit altfel și nu cred că au gândit rău. Academia Română trebuie reinnoită în continuitate. Fapt este că, astăzi, aproape 75 la sută dintre membrii ei sunt oameni noi, primiți după 1990. În țările din jur s-a procedat în același fel. Nu trebuie, după părerea mea, să fie repetate samavolniciile politicii. Dacă am proceda altfel ar însemna ca, la fiecare schimbare de guvern, să fie dați afară din Academie și Universitate toți indezirabilii și Academia să devină un loc de trecere și ispășire. Nu-i cazul. Academia Română trebuie să rămână cea mai înaltă instituție intelectuală a țării și în ea să intre spiritele eminente din toate domeniile. Dacă este vorba să introducem

O ședință intimă a Academiei Române (22 Mai 1912):

Masa din stânga: Spiru Haret, gen. Crăiniceanu, N. Teclu, P. Poni, St. Heppites, V. Babeș, A. Saligny, dr. Gr. Antipa, I. Simionescu, dr. C.I. Istrati.

Masa din dreapta: A. Naum, N. Iorga, Al. Philippide, D. Caragiani, A.D. Xenopol, I. Bogdan, A. Bârseanu, N. Quintescu, N. Gane.

Masa din mijloc: președinte I.C. Negruzzi, secretar general D. A. Sturdza, I. Bianu.

Arhitectul monumentalului în știință și cultură

(Continuare din pag. 1)

Ele se relevă numai printr-o atentă incursiune în trecutul societății românești, care dezvăluie idei, curente și inițiative în câmpul spiritualității.

S-a scris mult și cu patos despre acest trecut. Dar, oricât s-ar scrie și s-ar spune în legătură cu opera înaintașilor, mai rămân încă multe file albe, ce se vor completa și adăugate în marea carte a istoriografiei noastre. Toate la un loc înmănușiate - vestigiile arheologice, documentele vechi, impresiile călătorilor străini, tezaurul folcloric și etnografic etc... - glăsuiesc despre forța minții și capacitatea creatoare, despre sufletul nobil și hărnicia, despre unitatea culturală, materială și spirituală, a locuitorilor pământului românesc.

În acest trecut milenar sălășluiesc începuturile tuturor îndeletnicirilor de astăzi și nu putem vorbi de Academia Română fără a menționa importante societăți și asociații cultural-științifice premergătoare, din toate ținuturile populate de români. Câteva exemple apreciem că sunt edificatoare. Concepută ca o expresie organizatorică a mișcării ideologice, politice și culturale, promovate de corifeii Școlii Ardelene, "Societatea Filozofică a Neamului Românesc în Mare Principatu Ardealului", înființată în 1795, își propunea drept principale preocupări și obiecte de investigație: Teologia, Fizica, Matematica, Filozofia, Economia, Biografia principilor Ungro-Vlahiei și Moldovei, Istoria românilor etc.

Studiul geografiei includea, în

concepția organizatorilor, "împărțirea pământului și cei ce locuiesc pe dânsul, cu obiceiurile lor", în timp ce filozofia aborda "întemeierea cerului cu planetele lui".

Despre această societate, sociologul român D. Gusti afirma, în discursul său de recepție, "Ființa și menirea Academiei", că "s-ar putea considera ca o venerată străbună a Academiei". A urmat, în 1822, "Societatea literară", de la Brașov, căreia A.D. Xenopol îi atribuia meritul "sădirii și consolidării acestei idei în conștiința cărturarilor români", continuată, în București, de către Dinicu Golescu și Ion Heliade Rădulescu, începând cu 1827.

Se pot multiplica exemplele care atestă existența unei mișcări cultural-științifice intense, cu pronunțat sentiment patriotic și de

reforma în Academia Română, s-o gândim în sensul nevoilor noastre spirituale și în scopul de a face din Academia Română o instituție intelectuală competitivă, deschisă, demnă de tradiția ei sincronică.

- Între alte virtuți, Academia Română și-a păstrat și caracterul atotcuprinzător pe care i l-au conferit fondatorii, în sensul că domeniul științific coexistă cu cel al literelor și artelor, dar într-o relație nu tocmai echilibrată. Faptul că umanității sunt azi în minoritate nu explică, într-un fel, ignorarea valorilor umaniste?

- Într-adevăr, umanistii sunt, azi, în minoritate. Este, mi se spune, un semn al timpului. Poate. Dar acest fapt nu mă consolează. Poate că este firesc, poate că în viitor ar trebui să echilibrăm mai bine lucrurile. Oricum, tendința de a ignora valorile umaniste, care s-a manifestat în chip dramatic înainte de 1990, n-ar trebui să mai aibă nici un fel de credit într-o democrație autentică a valorilor și într-o societate savantă, cum este Academia Română, înființată acum 130 de ani tocmai pentru a studia limba, literatura și istoria românilor.

- Știm că tocmai în aceste domenii ați inițiat câteva proiecte de anvergură, de cum ați fost ales în conducerea Academiei Române; cu ce rezultate, până astăzi?

- Mă ocup de cele patru secții de științe umaniste din Academie și am propus Adunării generale cinci proiecte fundamentale: 1. Să încheiem Dicționarul tezaur al limbii române, început acum mai bine de o sută de ani; 2. Să elaborăm Dicționarul general al literaturii române, în aproximativ 5 volume; 3. Tratatul de istorie a românilor, în zece volume; 4. Micul dicționar academic (2

volume); 5. Dicționarul etimologic al limbii române. Aprobate de Adunarea generală, ele au devenit proiecte prioritare pentru Academia Română. Și este firesc, pentru că este vorba de lucrări de importanță națională.

- Ce șanse există pentru ca asemenea lucrări să fie încheiate până la sfârșitul acestui secol?

- Din Dicționarul tezaur al limbii române au apărut până în prezent 18 volume, însumând 8230 pagini în care au fost incluse 80372 de cuvinte și variante. Ultimele litere din acest Dicționar tezaur sunt în pregătire pentru a fi predate la editură. Ele vor însuma circa 8-9 volume și urmează a fi predate (în bun de tipar) până în anul 1999-2000. Micul dicționar academic (M.D.A.) este un proiect nou, aprobat în mai 1994. Au fost redactate aproximativ 5000 de pagini tip dicționar, ceea ce reprezintă, tot aproximativ, 1/2 din dicționar. M.D.A. va fi încheiat spre sfârșitul anului 1998, cel mai târziu în 1999. Dicționarul general al literaturii române a fost gândit în așa chip încât să cuprindă pe toți autorii și toate scrierile în limba română, indiferent de cine au fost scrise și indiferent unde au apărut. Este, dacă vreți, un prim proiect vast de reunificare spirituală a românilor prin literatura lor. Sperăm ca, la sfârșitul anului 1997, Dicționarul general al literaturii române să fie încheiat. Tratatul de istoria românilor, în 10 volume, a început să fie redactat și există premise ca în circa doi ani să se ajungă la întocmirea ansamblului de volume. Cel mai tânăr proiect al nostru, Dicționarul etimologic al limbii române, se află și el în lucru. Sperăm să întâlnim anul 2000 și cu acest dicționar pe masă.

- Vă dorim succes deplin!

MIHAI IORDĂNESCU

emancipare națională, în întreaga jumătate a secolului al XIX-lea.

La înființarea Academiei, problema unității spirituale a poporului român era determinantă, aceasta urmând să devină, cum avea să spună mai târziu D. Gusti, sub cupola instituției noastre, "depozitarea culturală a nestinsului dor secular de unire a tuturor românilor".

Atributul de cel mai înalt for cultural-științific a fost cucerit într-o perioadă de 13 decenii, printr-o pleiadă de cărturari, care au pus bazele școlilor științifice naționale, au consolidat tradiții progresiste, au promovat investigația originală și s-au afirmat, într-o zdrobitoare majoritate, drept tribuni ai sufletului românesc.

Cinstirea Academiei Române constituie o permanentă datorie a intelectualilor. În cadrul firesc restrâns al acestei prețurii nu se pot cuprinde nici chiar trăsăturile fundamentale care o definesc. Din nenumăratele discursuri elevate și vibrante, care s-au pronunțat sub cupola aulei Academiei, deosebit de inspirat mi s-a părut cel rostit, la 10 iunie 1923, de către prof. D. Gusti. Cu bisturiul unei minți iscoditoare, el disecă "ființa și

menirea Academiei", punctând funcțiunile lor prioritare în viața unei societăți. Gusti consideră Academia "încoronarea naturală a activității științifice, a universalității și a instituțiilor speciale de cercetare; ea reprezintă totalitatea rezultatelor științifice, în unitatea lor; ea este imaginea organică a eternului deziderat de sinteză a tuturor științelor într-un singur corp". Precizând că funcția specifică a Academiei constă în inițiativa organizării creației științifice colective, D. Gusti vede în această exprimare condensată, adesea, nu numai munca unor numeroase generații, ci și a mai multor perioade de cultură, considerând Academia Română "arhitectul spiritului care bravează timpul pentru a crea monumentalul".

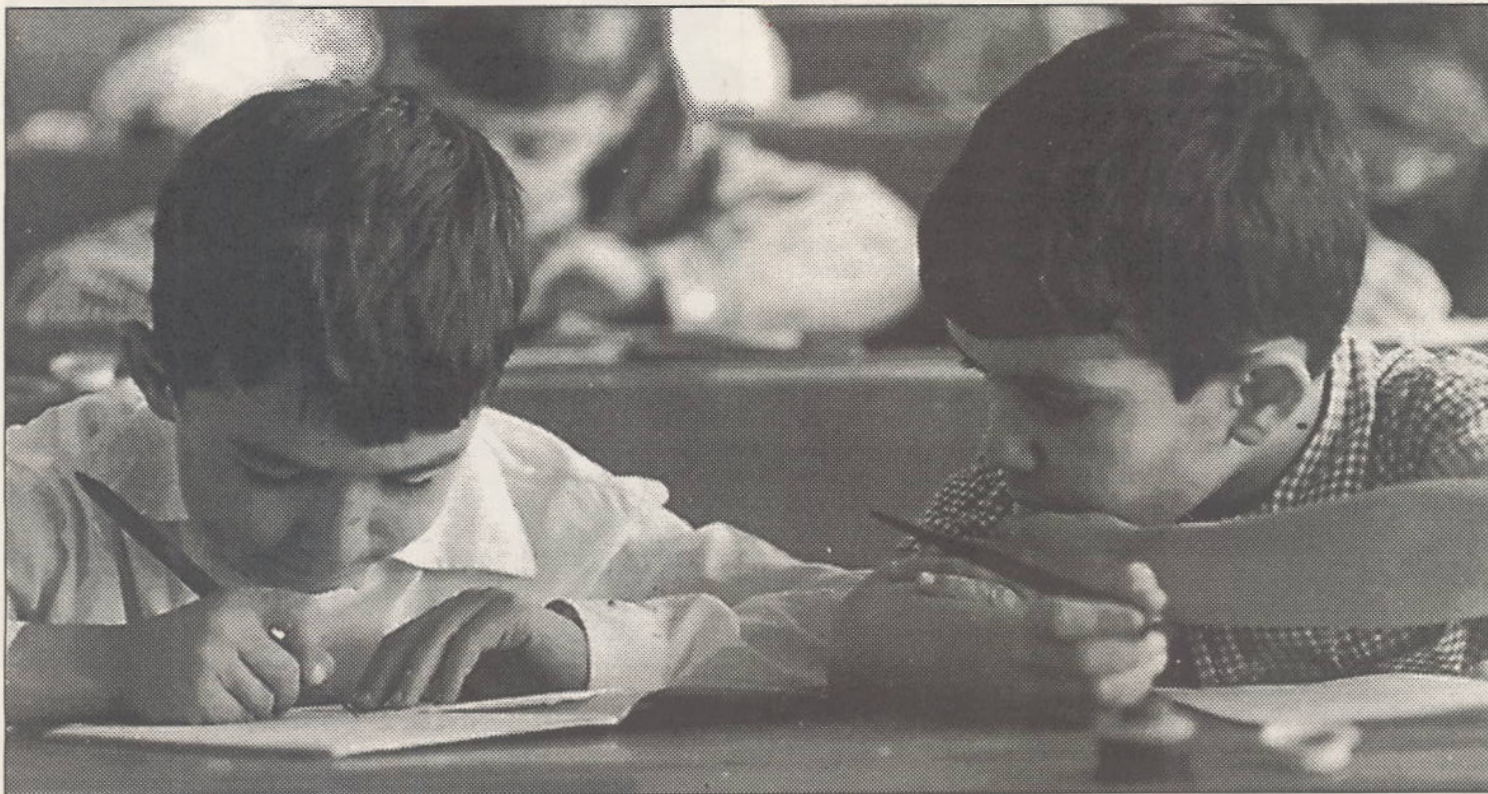
Este de nădăjduit că, intrând într-un nou mileniu, Academia își va consolida poziția de "sanctuar al spiritualității neamului", amplificând atributul de mesager al științei și culturii naționale și patronând opere monumentale, de certă trebuință pentru progresul cunoașterii umane, în prelungirea tradițiilor nobile ale poporului român.

EDUCAȚIA

Supliment al revistei "Opinia națională". Apare sub îngrijirea Asociației Generale a Învățătorilor și Educatoarelor din România

12

LECȚIA CIVICĂ

Prof. FLORIN DIAC,
Inspector școlar general al I.S.M.B.

Prin educație civică se înțelege, în general, educația cetățenească, adică un ansamblu de măsuri aplicate în mod organizat, conștient și sistematic, în vederea formării omului pentru viața de cetățean. Este vorba, deci, de formarea conștiinței și conduitei cetățenești, a trăsăturilor specifice și a capacității de acțiune ca cetățean. În Manualul elevului pentru clasa a VII-a intitulat "CULTURA CIVICĂ", difuzat de Ministerul Învățământului - Institutul de Științe ale Educației (experimentat în anul școlar 1994/1995 în 4 școli din țară, din care 2 în București): scopul educației civice este prezentat astfel: "Educația civică sau educația pentru cetățenie își propune să ofere fiecărui om acele cunoștințe și mijloace de acțiune care să-i permită o participare efectivă la treburile «Cetății» în sistemul democrației directe sau reprezentative".

Dacă prin educație civică înțelegem educația cetățenească, în sensul formării omului pentru viața de cetățean, atunci în mod logic sfera educației civice este foarte largă: ea cuprinde educația morală, educația pentru drepturile omului, raportul individului cu alte persoane și cu diferite grupuri sociale, deci și principiul toleranței în raporturile dintre oameni; raporturile dintre individ și mediul natural, reglementarea vieții sociale prin norme și lege etc. Admițând educația civică cu conținuturile complexe enumerate, să vedem ce poate face școala, pentru educația

cetățenească, prin lecții la nivelul disciplinelor de învățământ.

Planul de învățământ la clasele I-IV cuprinde disciplina "Educație moral - civică" cu o programă la clasa a III-a - 1 oră pe săptămână - total 34 ore anual și la clasa a IV-a, 0,5 ore săptămânal, deci 17 ore anual. Apreciez că această disciplină de învățământ este binevenită în planul de învățământ la clasele a III-a și a IV-a. În conținut, însă, pentru a putea fi realizată, se impune multă pregătire și pricepere a învățătorului care o predă. Principalele obiective ale programei sunt:

I. REALIZAREA DE CĂTRE COPIL A PROPRIEI SALE IDENTITĂȚI. Aceasta înseamnă: cunoașterea de sine și conștiința apartenenței; formarea unor bune deprinderi elementare și necesitatea de a fi curat și ordonat; formarea obișnuinței de a acționa și de a munci planificat și sistematic; formarea deprinderii de a fi prevăzător pentru propria securitate corporală și morală; înțelegerea raporturilor dintre decizie - libertate - responsabilitate la vârsta copilăriei; conștientizarea raportului dintre aspirații și posibilități.

II. MODELAREA RAPORTURILOR INTERUMANE: calitățile dialogului și manifestarea respectului față de sine și față de alții; tipuri de comportamente și acțiuni în grupurile de apartenență și de referință. Toate acestea au în vedere: comportamentul în familie; valori ale vieții în colectiv; compor-

tamentul față de adulți; comportamentul civilizat în colectivități; inițierea pentru folosirea serviciilor publice etc.

III. MODELAREA RAPORTURILOR DINTRE COPII ȘI MEDIUL SOCIAL ȘI NATURAL cu referire la: manifestarea grijii față de avutul personal și față de cel public; cunoașterea unor activități sociale; respectarea regulilor, a legilor; educația ecologică prin cultivarea atitudinii pozitive, de protecție și ocrotire a naturii; cunoașterea organizării politice și sociale a țării; exercitarea drepturilor omului; elemente generale despre Constituția țării.

În continuare, în planul de învățământ se mai prevede la clasele a VII-a și a VIII-a, disciplina "Cultura civică", câte 1 oră pe săptămână (34 ore anual). La clasa a VII-a programa se referă la: "Individ - grup - națiune", iar la clasa a VIII-a se are în vedere "Statul și democrația".

Ca disciplină de învățământ, **Cultura civică** mai apare în planul de învățământ la anul III

și la școala profesională și la anul I din învățământul complementar sau de ucenici, câte 1 oră pe săptămână (34 ore anual), programa având o tematică largă "Trăim toți sub aceleași legi", cu un conținut adecvat scopului.

În liceu se predau științe "socio-umane" - la clasa a IX-a, logica; la clasa a X-a, psihologie, iar la clasele de științe sociale - sociologie; la clasele a XI-a, economie și la clasele a XII-a, filosofie.

Așadar, educația civică - cetățenească se realizează într-un cadru organizat; ea este prevăzută în planul de învățământ și beneficiază de programe analitice doar la clasele a III-a și a IV-a în învățământul primar și la clasele a VII-a și a VIII-a, în învățământul gimnazial. Școala, însă, este principala instituție în care se pregătește copilul pentru viață, atât sub aspect informativ, cât și formativ. Sub aspectul în care am abordat această educație, subliniez că, indiferent de disciplina pe care o predă, profesorul are ca obligație etico-profesională (implicând îndă-

toririle sociale și morale în exercitarea meseriei), care intră în cadrul moral al profesiei de dascăl, **pregătirea elevului pentru viață**. Această pregătire înseamnă implicarea directă a profesorilor în educația cetățenească, cu accent pe educația morală, adică formarea profilului moral al personalității. În acest proces, profesorul trebuie să dezvolte la elevi: cinstea, modestia, principalitatea, echitatea, omenia, solidaritatea, respectul față de ceilalți etc., trăsături care-i asigură o integrare normală în viața socială.

Convingerea mea este că nu există disciplină de învățământ, cu programă analitică, predată în școală, care în procesul predării să nu ofere profesorului posibilități de formare a elevilor pentru viață, mai cu seamă sub aspectul aducerii în prim plan a multor trăsături morale și civice.

Consider important să subliniez, ca obligație a profesorului în exercitarea meseriei, mai ales în această perioadă, formarea trăsăturii de **toleranță** la elevi. Anul 1995 a fost **Anul internațional al toleranței**.

În școală, toleranța trebuie să se manifeste mai mult, din partea cadrului didactic, în raporturile profesor-elev; apoi profesor-profesor, profesori-părinți, cadre de conducere-profesori-elevi, părinți. Dar acest principiu trebuie să se manifeste în limitele bunului simț, al înțelegerii, al statornicirii, menținerii ordinii, disciplinii, respectului reciproc, pe baza legislației care reglementează activitatea școlară și conviețuirea într-o societate de tranziție ca a noastră.

Personal, cred că în învățământul preuniversitar bucureștean, educația civică - cetățenească, în sensul în care am conceput-o, se realizează în interesul instituirii unei atmosfere corecte în învățământ și al formării elevilor pentru viață, pentru a deveni cetățeni responsabili și activi în procesul democratic, în care cetățeanul devine figura centrală a unui asemenea sistem politic.

Conducerea proceselor de schimbare în învățământ

Prof. dr. IOAN JINGA

În învățământ, ca și în alte domenii, **schimbarea este asociată cu innoirea**, fie că este vorba de ideea pedagogică, de strategii de instruire, de conținuturile învățării, de formele de organizare, de pregătirea inițială și perfecționarea personalului didactic sau de sistemul de învățământ în ansamblul lui.

Noul poate fi o **invenție** (atunci când îmbracă forma unei

creații originale) sau o **inovație** (când se aplică o invenție realizată în alt sistem de învățământ sau în altă instituție).

Schimbarea este determinată de o seamă de **factori (exteriori sau intrinseci)** procesului de învățământ) care intervin cu ponderi diferite asupra naturii, amplitudinii și implicațiilor acesteia.

Cerințele societății la un moment dat, exprimate prin

idealul educativ, exigențele pieței muncii etc; noile achiziții ale științei în general (cu implicații asupra conținuturilor învățării și a standardelor ce trebuie atinse în învățământ); cercetarea științifică psihopedagogică și de sociologie a educației; integrarea României în structurile europene (nevoia de aliniere la standardele internaționale) sunt câțiva dintre factorii exteriori sistemului de învățământ care generează schimbări semnificative în ansamblul sistemului sau la nivelul elementelor sale, în timp ce factorii **intrinseci** se referă la potențialul creativ al sistemului de învățământ, la nevoile de schimbare ale sistemului și procesului de învățământ, ca urmare a unei practici școlare diversificate, și la conducerea învățământului (pe ansamblu și pe domenii).

(Continuare în pag. 6)

Conducerea proceselor de schimbare în învățământ

(Continuare din pag. 5)

Conducerea schimbărilor, la oricare dintre niveluri și în orice subsistem, presupune parcurgerea anumitor etape, ea neputând fi realizată instantaneu și exclusiv după inspirația sau intuiția unor conducători.

Mai întâi se realizează definirea domeniilor și problemelor care constituie obiectul schimbării și obiectivele urmărite. Urmază elaborarea unor studii exhaustive de diagnoză și prognoză, analiza datelor și informațiilor obținute pe această cale, a factorilor care generează schimbări în domeniul învățământului și, pe cât posibil, a ponderilor cu care aceștia intervin asupra rezultatelor previzibile. Se trece apoi la elaborarea variantelor de soluții posibile de realizat în condițiile țării noastre și compararea lor cu resursele disponibile, materiale și umane. Adoptarea unei decizii, prin alegerea variantei de schimbare cea mai avantajoasă sau cea mai puțin dezavantajoasă, în raport cu obiectivele și resursele, dar și cu nevoia de a se asigura o corelație optimă între tradiție și inovație, precum și adeziunea educatorilor, elevilor, studenților și părinților acestora la ideile reformei preconizate reprezintă momente cheie ale procesului declanșat. În etapele următoare se realizează prezentarea concepției despre schimbare în fața personalului didactic de conducere și predare din instituțiile de învățământ, precum și a celui de la inspectoratele școlare și din ministerul de resort care vor aplica, de fapt, schimbările preconizate, ameliorarea deciziei, pe baza observațiilor și propunerilor pertinente, elaborarea programului de desfășurare a reformei preconizate și punerea lui în aplicare.

Supravegherea aplicării, prin controale și evaluări succesive,

însoțite de corectări, constituie, de asemenea, o etapă importantă a conducerii proceselor de schimbare, în cadrul căreia se asigură atât prevenirea unor abateri potențiale de la "traseul" proiectat, cât și "reglarea" din mers a întregului mecanism al schimbării declanșat în sistem și/sau la nivel de proces.

Deoarece, în România, cea mai importantă schimbare în domeniul educației și învățământului este **reforma**, conducerea ei presupune, mai întâi, la **nivel național**, o seamă de acțiuni cum sunt: definitivarea concepției, elaborarea unei strategii de aplicare pe ansamblu, pe sisteme instituționale (trepte de învățământ) și pe domenii (finalități, structuri, tehnologii didactice etc.), etapizată în timp, definitivarea cadrului legislativ necesar transpunerii în practică a concepției și strategiei, concomitent cu elaborarea celorlalte acte normative ce decurg din Legea învățământului, instruirea personalului însărcinat cu implementarea reformei, pe domenii și trepte de învățământ, evaluarea periodică a "mersului" reformei, a rezultatelor parțiale obținute și, introducerea corecturilor necesare în domeniul normativ și practic.

La **nivel teritorial** sunt necesare, de asemenea, activități vizând: coordonarea factorilor implicați în realizarea reformei, conducerea experimentelor (împreună cu Institutul de Științe ale Educației, catedrele de pedagogie, psihologie și sociologie din instituțiile de învățământ superior și alte institute de cercetări sau organisme abilitate în acest scop de Ministerul Învățământului) și formularea concluziilor și a propunerilor de măsuri corespunzătoare, sensibilizarea cadrelor didactice, de conducere și predare, în legătură cu problematica reformei și acordarea asistenței pedagogice și manageriale necesare,

evaluarea modului în care este receptată, înțeleasă și aplicată reforma în instituțiile de învățământ, precum și a rezultatelor obținute, sesizarea abaterilor potențiale și a celor reale și optimizarea procesului de conducere a subsistemului de învățământ din teritoriu.

La **nivelul instituțiilor** de învățământ preuniversitar, schimbările preconizate de reformă urmează a fi armonizate cu condițiile concrete în care se desfășoară procesul de învățământ, evitându-se discontinuitățile și distorsiunile. La acest nivel, accentul se deplasează pe aplicarea inovațiilor în domeniul conținuturilor învățării și al tehnologiilor didactice de predare, învățare și evaluare.

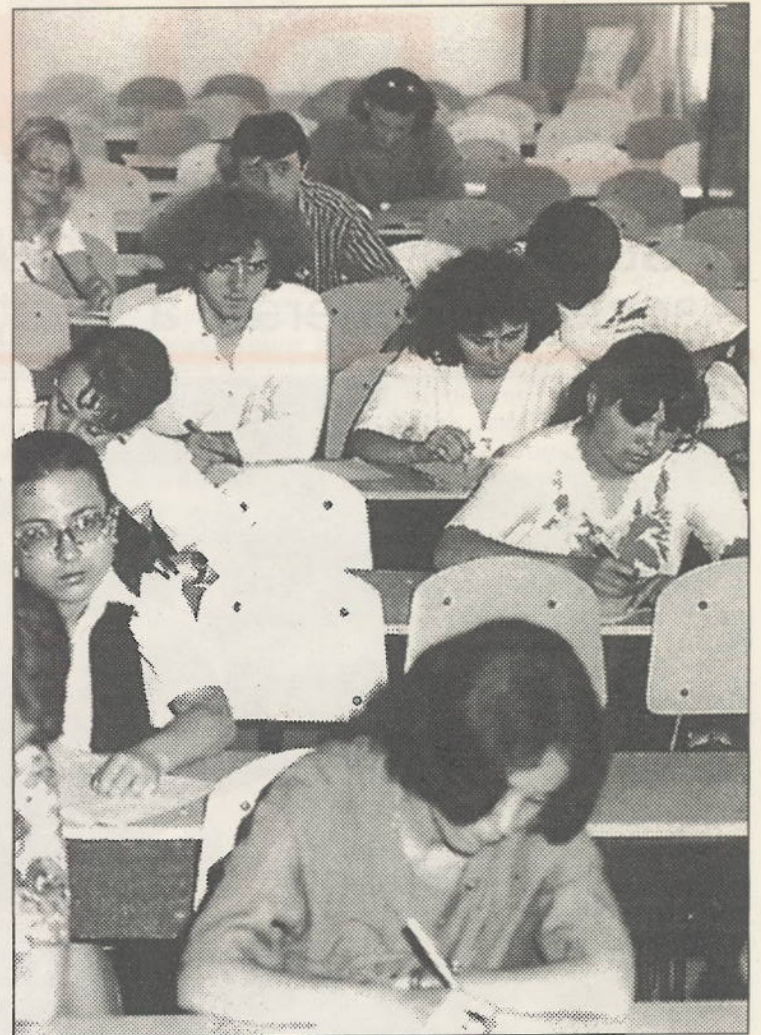
Dincolo de schimbările preconizate de reformă, inovația pedagogică vizează o multitudine de aspecte ale învățământului, având o sferă de cuprindere mai mare.

În fața factorilor de conducere a învățământului se conturează, astfel, două mari **direcții de acțiune practică**: orientarea, planificarea și stimularea cercetărilor științifice realizate de cadrele didactice pentru soluționarea unor probleme presante ale școlii cărora cercetarea psihopedagogică nu le-a oferit încă soluții; asimilarea inovațiilor propuse de cercetarea științifică și validate de practică prin experimente pedagogice.

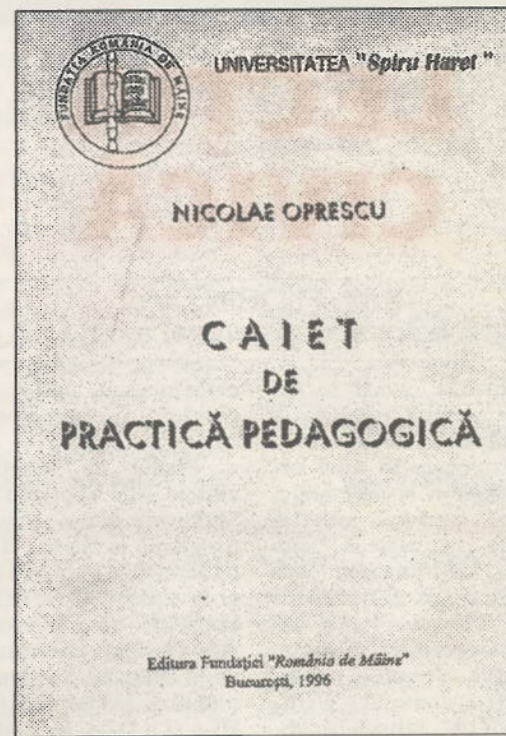
În ambele situații, sunt foarte importante metodele și tehnicile de conducere, climatul organizațional, motivarea și asigurarea cadrului material-organizatoric necesar activității de cercetare și de aplicare a inovațiilor pedagogice.

Pregătirea personalului de conducere din învățământ, atât cea inițială, cât și cea pe parcurs, comportă, de asemenea, unele schimbări, motiv pentru care propunem urgentarea înființării centrelor și altor forme instituționalizate prevăzute la art. 163 din Legea învățământului, precum și includerea în programele de perfecționare a unor activități pe tema conducerii schimbărilor în învățământ.

Oră de curs la Universitatea „Spiru Haret”

La Editura Fundației „România de Măine”

Didactica intuiției

Dr. NICOLAE RADU

Cu **Didactica psihologică** a lui Hans Aebli, teoria învățării face primul pas semnificativ în practica instruirii școlare. Era un pas important, care avea să ducă la consecințe nebănuite peste câteva decenii. Spre deosebire de alte inovații didactice, noua didactică a debutat cu o critică sistematică a celei tradiționale. Didactica tradițională izvora, considera H. Aebli, din teoriile lui Comenius, Rousseau, Pestalozzi și Herbart. Dar, fiind drepti cu istoria, ar trebui să spunem însă că aceste concepții erau ele însele un produs "secundar" al filosofiei empiriste. Să ne amintim de Bacon, de Locke, sau de Condillac, de acea concepție elaborată din perspectiva psihologiei filosofice, care pornea de la premisa că **"nimic nu există în intelect dacă nu a existat mai întâi în simțuri"**, că nu se poate ajunge la concepte generale valabile fără construirea lor pornind de la ceea ce ne cade sub simțuri, că pentru a surprinde generalul este nevoie să pornim de la particular. În sfârșit, chiar omul în ansamblu s-ar putea asemăna perfect, ca formare intelectuală, cu o statuie căreia i s-ar putea da pe rând diferitele simțuri. De aici a pornit didactica tradițională, iar **principiul intuiției** concretiza și esențializa tot ceea ce putea fi important pentru învățarea școlară. Saltul era important nu numai în **ordine teoretică** - se găsisse o formulă capabilă să strângă într-un concept tot ceea ce putea fi

considerat esențial din punct de vedere didactic -, ci și **practică**. Și poate mai ales **practică**. Așa cum inducția se dovedise un instrument esențial pentru științe ca botanica, zoologia etc., intuiția scoate "în afara școlii" scolastica, principiul învățării memoriale, pornind de la concepte prezentate în fața copilului ca simple vorbe goale. Se trecea, în fond, de la învățământul bazat pe "predică" la unul în care ceea ce urma să se învețe mai trebuie să se și înțeleagă. Desigur, învățarea se poate produce pe cele mai diferite baze, inclusiv scolastice, dar nu cu aceeași eficiență și nu același număr de indivizi este în stare să învețe cu aceeași metodă. Mai clar, și prin scolastică s-au format mari gânditori, dar metoda a eliminat mulți copii de la înalta performanță pentru simplul motiv că gândirea lor nu funcționa optim pornind de la abstracții. Intuiția a făcut mai accesibil procesul de învățare și a permis trecerea la învățământul de masă. Lucrul acesta este important, deoarece ne atrage atenția asupra faptului că o didactică anumită apare întotdeauna într-o relație strictă cu nevoile sociale de instruire. Constatarea este esențială și pentru înțelegerea faptului că didactica intuiției - marele triumf al didacticii ultimelor secole - s-a transformat în obiect al criticii atunci când s-a pus problema ca învățământul să depășească prima alfabetizare și să se asigure formarea muncitorului epocii post-industriale, a

muncitorului intelectual.

Se știe faptul că învățarea timpurie este cea mai eficientă, ea creează deschideri mentale; incomparabil mai importante decât cele informaționale și, dacă faptul putea fi ignorat în epoca formării muncitorului industrial, el nu mai poate fi în aceea în care muncitorul intelectual începe să domine piața muncii. Astfel, marele succes al didacticii intuiției începe să fie trecut cu vederea în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Se insistă asupra măsurii în care ea mai poate face față noilor cerințe ale școlii și nu asupra momentului revoluționar pe care l-a constituit în istoria învățământului. Din acest punct de vedere, critica lui Hans Aebli este plină de semnificație. El nu reproșează intuiției ceea ce s-a putut realiza în școala epocii industriale, ci ceea ce nu mai poate face pentru școala viitorului. "Atacul" este dat punctual, pornind de la exemple, pentru a dovedi faptul că, în realitate, contactul cu concretul nu duce la formarea conceptelor în felul în care și-a imaginat acest lucru psihologia filosofică, din care a ieșit intuiția. Nu mai este vorba de **percepții-reprezentări**, ci de **reprezentări-noțiuni**, cu grade diferite de generalitate. În realitate, începând chiar cu percepția cea mai simplă, este implicată gândirea. Sub forma operațiilor mentale la care este supus obiectul perceput (comparații, analize, raportări la scheme mentale existente etc.), dar și a efortului de integrare în

ansamblul informațional, interiorizat deja. Problema pentru Aebli nu era atât combaterea simplismului psihologiei filosofice - o făcuseră alții, începând cu Diderot, J. St. Mill etc. -, ci a dovedi că psihologia pe care se bazează didactica intuiției nu poate servi "ca bază unei forme de învățământ capabile să stimuleze deplin gândirea copilului". La mai bine de trei secole de la formularea principiului intuiției, psihologia nu mai era aceeași și nici nevoile sociale de instruire. În plin secol al XX-lea, de fapt în a doua lui jumătate, "se pune problema de a ști dacă psihologia imaginii-amprentă și a abstracției poate justifica cel puțin principalele măsuri didactice necesare formării la copil a unor noțiuni și operații noi". Răspunsul lui Aebli este pe măsura întrebării: "nu este deloc așa-ceva. Analiza atentă a procedurilor învățământului intuitiv, cum este cel practicat în general, arată că ești obligat să faci apel la măsuri didactice, care nu decurg deloc

din psihologia senzualist-empiristă".

Ca întotdeauna când este vorba de combaterea a ceea ce este "depășit," autorii au dreptate în ceea ce neagă, doar în anumite limite. Didactica intuiției este, firește, depășită în perspectiva nevoilor prezentului. Până când vor exista copii nevoiți să asimileze valorile create anterior și să învețe conținutul culturilor în care se nasc și trăiesc, intuiția va fi mereu necesară. Nu intuiția se va dovedi depășită, ci modul în care ea va fi înțeleasă și utilizată. Căci, în sine, intuiția nu exclude activismul, mai mult, îi indică "terenul pe care ar trebui să se desfășoare". În ce măsură a ținut seama de acest lucru chiar Aebli vom vedea. Nu însă înainte de a prezenta o altă didactică: cea a "Școlii active". Cea a lui W.A.Lay, dar și a Mariei Montemori și a altora.

Comunicarea și forța ei de influențare

(Continuare din pag. 1)

Transmiterea la distanță a imaginilor, după ce radioul "cucerise" deja lumea, răspândirea "micului ecran" au adus în atenție și au "pus la lucru" o putere de influență inegalabilă, de o eficiență larg recunoscută și tot mai căutată de cei care vor să informeze, să transmită mesaje, să capteze atenția oamenilor. Extinderea și globalizarea televiziunii au creat ceea ce Alvin Toffler numește "piața de imagine în extindere", adică o atotcuprinzătoare putere de influență în toate domeniile, de la economie la politică, de la cultură și știință la sport etc. "Această piață clocotitoare (a imaginilor) nu face numai să crească, ci se și restructurează simultan. Înseși categoriile ei se reformează. De bine de rău, vechile linii de demarcație dintre **Show business** și politică, dintre muncă și timp liber, dintre știri și distracții se sfărâmă cu toate, și suntem expuși unui uragan de imagini caleidoscopice, adesea fragmentate".²⁾

În opinia analistului american, sistemul puterii, în orice societate, "este subdivizat în subsisteme de putere... legate între ele, și de sistemele mai ample de care aparțin... indivizi sunt încorporați în multe subsisteme de putere, diferite, deși conex".³⁾

Între aceste subsisteme, autoarea franceză așează **mass**

media, considerând că, prin revoluția mijloacelor audio-vizuale, s-a născut un nou tip de putere de influență, de o eficiență fără precedent, cu consecințe din cele mai spectaculoase, care pun în joc toate resursele umane de imaginație și de sensibilitate, generând mari transformări de ordin psihosocial. Jacqueline Russ acordă atenție "puterilor imaginare" (imaginile televiziunii), care are particularitatea că pune intensiv în funcție, sociologic vorbind, "mecanismele proiectării și identificării". Omul "televizor" (captat de televiziune) "trăiește prin asimilarea a tot ce i se oferă: destine fatale, accidente ale istoriei, fapte diverse; el se proiectează în ele și se identifică evenimentelor sau experiențelor care-i defilează sub priviri. Încercătură imaginară infinit mai influentă decât aceea vehiculată de lectură sau de ascultarea radioului".⁴⁾

Așa cum constată sociologia comunicării, televiziunea a transformat faptele reale în spectacol, căruia spectatorul i se alătură, adesea "regăsindu-se" ori instalându-se (imaginar, desigur) în spectacol. În acest fel, puterea unui asemenea mijloc modern de comunicare în masă se exercită în funcție de participarea imaginară a omului, căruia îi impregnează mentalități, stări de spirit, anumite trăiri. Este amintită, în acest sens, descrierea sau explicația

sociologului Edgar Morin (*L'Esprit du temps*), potrivit căruia noile tehnici au creat și au făcut dependent de ele spectatorul dăruit "televiziunii", care privește de aproape ceea ce se petrece la distanță. Într-o succesiune de imagini mereu prezente, certe dar niciodată materializate; un asemenea spectator participă la o lume care îi este la "îndemână" numai imaginar și care, de fapt, pune "stăpânire" pe el. Cum remarcase, la rândul său, un alt sociolog, canadianul Marshall Mac Luhan (*Pour comprendre les médias*), se deschide astfel "o lume a comunicării" care deține, în fapt, "puterea de a transforma individul într-o manieră directă, într-un fel, câteodată, exploziv".⁵⁾

Asemenea aspecte, relevante din perspectiva formării culturii politice, a familiarizării cetățeanului cu "spectacolul" vieții social-politice, pun în lumină cerința de a cerceta și evalua științific, obiectiv dimensiunile și consecințele comunicării sociale. Este și calea de a sesiza valorile reale, intrinseci ale puterii comunicației, dar și tentațiile, tendințele și chiar practicile manevrării, ale manipulării opiniei publice.

1) Jacqueline Russ, *Les théories du pouvoir*, L.G.F., Paris, 1994, p. 219.

2) Alvin Toffler, *Puterea în mișcare*, Antet, București, 1995, p. 335.

3) Idem, p. 471.

4) Jacqueline Russ, *Les théories du pouvoir*, p. 222.

5) Idem, p. 221.

La porțile Uniunii Europene

Managementul integrării

Prof. dr. EMIL MIHULEAC,
președintele Consiliului de Știință
a Managementului din cadrul
Fundației "România de Mâine"

Dezvoltarea macro-economică și socială nu poate fi concepută fără resurse, investiții și inovare, ultima fiind bazată pe cercetare științifică fundamentală și transfer tehnologic. Aceasta presupune schimbări în managementul strategic, dar și operațional al cercetării - dezvoltării.

Izvoarele strategiei Uniunii Europene (U.E.) pentru țările asociate au fost identificate, la Essen, în *Cartea Albă* și în alte documente comunitare; alături de această strategie, un alt izvor constă în clarificarea destinului economiei noastre românești. De asemenea, importante sunt și studiile de fundamentare, adică o *Carte Albă* privind societatea românească la începutul secolului XXI.

Deci, strategia de integrare, ca și studiile de fundamentare dovedesc că strategia U.E. nu urmărește să se substituie programelor de reformă și transformare sistematică a țărilor asociate și nici să traseze linii directe de politici lor economice sau să instituie calendare cu termene de realizare. Dimpotrivă, strategia și obiectivele de politică economică se constituie într-o **variabilă independentă a eșalonării în timp a măsurilor de pregătire în faza de preaderare**.

Orice stat care dorește să intre în U.E. trebuie să răspundă unor

cerințe principale, care se constituie în patru domenii:

În primul rând, compatibilitatea sistemului economic și politic românesc cu sistemul european. Necesitatea compatibilității este, totodată, cerința și esența reformei societății noastre, programul global de transformare a României pe plan politic, economic și social.

În al doilea rând, compatibilitatea legislației și instituțiilor noastre cu cele europene.

În al treilea rând, compatibilitatea unităților economice și a produselor românești, cu cele comunitare, încă din faza de aderare a României la U.E., pentru a pătrunde pe piața internă a acesteia. Această cerință se referă la capacitatea de a face față concurenței sau presiunilor de concurență care decurg, pe de o parte, din procesul de restructurare ce urmează să aibă loc, iar pe de altă parte, din creșterea competitivității unităților economice românești într-un mediu european.

În al patrulea rând, integrarea în sistemul european de infrastructură și standarde europene în materie: interconectarea la sistemul energetic, la rețeaua europeană de transporturi, telecomunicații etc.

La toate acestea se adaugă **integrarea în planul culturii și vieții spirituale**, cultura noastră

fiind o cultură de sinteză, aflată mereu în dialog cu diferite centre de cultură; o cultură europeană se află mereu în dialog cu zone adiacente și centre mari de cultură.

Cartea Albă a U.E. dovedește că, a repeta istoria țărilor membre ale Uniunii nu înseamnă a ajunge din urmă aceste țări, iar din punct de vedere economic, nu semnifică doar creșterea producției, exprimată cantitativ în diferite domenii. În prezent, există o altă Europă, către care nu trebuie să se meargă pe același drum ca în trecut.

Obiectivul strategic național al aderării României la U.E. constituie un punct nodal al solidarității și convergenței forțelor politice și sociale ale țării, reprezentând o șansă istorică de a promova idealurile și interesele fundamentale ale poporului român, identitatea și tradițiile sale, printr-o largă deschidere internațională, posibilitatea ca, prin eforturi proprii, întemeiate pe o amplă cooperare, să poată fi înlăturate și, în timp, eliminate decalajele față de țările avansate. Astfel, se realizează modernizarea României în concordanță cu exigențele tranziției spre societatea informațională și crearea, pe această bază, a condițiilor pentru ridicarea nivelului de trai și a calității vieții tuturor cetățenilor țării.

De altfel, procesul aderării României la U.E. este diferit de cel din Austria, Finlanda, Suedia, Grecia sau Portugalia. În țara noastră, acest proces se desfășoară simultan cu tranziția, iar tranziția noastră este similară cu o altă tranziție, mai profundă, a țărilor dezvoltate la un nou tip de economie și un nou tip de societate: **societatea informațională**. Complexitatea este în creștere și pentru că aderarea se situează la confluența a două faze lungi ale ciclului secular: cea descendentă, începută în anii 1971-1973, și cea ascendentă,

profilată pentru următorii 20-25 de ani.

Deci, este nevoie să se armonizeze **procesele simultane**, fiecare cu timp istoric și semnificații distincte: **tranziția la economia de piață, tranziția la societatea informațională și tranziția la relansarea economiei de lungă durată**. Prin urmare, este vorba de aspecte teoretice strict necesare, dar și de căi concrete de armonizare a tranzițiilor menționate.

În ce privește integrarea, putem reține trei idei: **prima** - înțelegerea unanimă a necesității acestui proces, comandament vital și condiție pentru realizarea reformei, pentru

modernizarea economiei, a societății românești, alinierea la cerințele progresului contemporan; **a doua**, strategia integrării se suprapune și interconstruiează cu strategia dezvoltării economice și sociale a României în perioada următoare; **a treia**, în istoria civilizației, sinteza principalelor domenii ale creației umane, materiale, tehnice cu creația cultural-artistică, sinteza muncii fizice cu cea intelectuală constituie o problemă extrem de complicată, la a cărei rezolvare numai știința managerială poate avea soluții adecvate. (Va urma)

Pensiile și pensionarea

Un sistem, o concepție și câteva erori își așteaptă revizuirea

Dr. IOSIF BATI,
Institutul de Studii Științifice
în Domeniul Muncii și Protecției Sociale

Categoria socială a pensionarilor reprezintă în prezent cca. 5,5 milioane de oameni și constituie una din cele mai defavorizate categorii ale populației. Ea se află, practic, în totalitate, sub pragul de sărăcie.

Nivelul de trai al pensionarilor s-a deteriorat îngrijorător în ultimii ani. Raportul între pensia medie totală de asigurări sociale de stat și câștigul salarial mediu net pe economie s-a redus, în martie 1996, la 39,1% față de 45,1%, în octombrie 1990. Puterea de cumpărare a pensiilor s-a redus, în aceeași perioadă, la 58,4%. Astfel, dacă, în septembrie 1990, cu pensia medie totală se puteau cumpăra 363 litri lapte, 30 kg. carne de porc cal. II-a sau 88 litri ulei comestibil, în martie 1996, aceste cantități s-au redus la 99 litri lapte, 17 kg. carne de porc cal. a II-a sau 34 litri ulei comestibil, respectiv la un nivel de 27,3%, 56,7% sau 38,6%. Trebuie reținut, însă, că aceste valori reprezintă puterea de cumpărare a întregii pensii, exprimată într-un singur produs alimentar. În realitate, pensionarul are nevoie să cheltuiască și pentru alte alimente, pentru locuință, îmbrăcăminte, încălziminte, medicamente, diverse servicii etc.

Pensia medie totală reprezintă numai 60,9% din **minimul de trai decent** pentru un pensionar din mediul urban, determinat pentru luna martie 1996.

În ultimii ani, pensiile au fost **nivelate** într-o măsură însemnată, ca urmare a politicilor guvernamentale aplicate în acest domeniu. Astfel, raportul între pensia minimă și pensia medie pentru limita de vârstă și **vechime integrală** reprezenta, în martie 1996, 88,5%, deci o diferență de numai 11,5% față de pensia medie. În cazul pensionarilor cu vechime **incompletă**, raportul reprezentând 98,2%, respectiv o diferență de numai 1,8% față de pensia medie.

Accentuarea, fără precedent, a **nivelării** pensiilor a condus la mari inechități sociale și a generat permanente nemulțumiri. Ele sunt cauzate de eliminarea, într-o foarte mare măsură sau aproape în totalitate, a diferențierilor **justificate** între nivelul pensiilor individuale în funcție de munca depusă, calificarea diferită și mărimea contribuției la fondul de pensii. Ca urmare, pensionarii din rândul muncitorilor calificați, sau de

înaltă calificare, al cadrelor cu pregătire superioară, al cadrelor universitare și de cercetare etc. se situează, în prezent, practic, la nivelul pensiilor obținute de lucrătorii fără nici o calificare.

Intrucât proiectul Legii pensiilor este în întârziere cu 3 ani fără a avea perspective apropiate privind punerea în dezbaterea Parlamentului, pentru înlăturarea inechităților sociale arătate și prevenirea tensiunilor sociale ar fi necesare, după părerea noastră, promovarea și înfăptuirea unui ansamblu de măsuri, în vederea îmbunătățirii, cât mai urgente posibil, a situației categoriei pensionarilor.

Avem în vedere, în primul rând, recalcularea pensiilor de asigurări sociale de stat în vederea restabilirii diferențierii echitabile a pensiilor pentru munca depusă, calificarea și contribuția la fondul de pensii. Recalcularea urmează să se efectueze pe baza unui coeficient rezultat din raportul dintre pensia individuală de asigurări sociale, stabilită prin decizia de pensionare pentru fiecare pensionar, și câștigul salarial mediu net pe economie din anul pensionării.

După recalcularea pensiilor, acestea ar urma să fie majorate, folosindu-se un coeficient unitar care să asigure, în medie, un raport de 70%, într-o primă etapă, **între pensia medie pentru limita de vârstă cu vechime integrală în muncă, și câștigul salarial mediu net pe economie**, în scopul restabilirii unei corelații echitabile între pensii și salarii; în următorii 2-3 ani, acest raport urmează să se ridice la 75%. Totodată, valoarea celorlalte categorii de pensii - pentru limita de vârstă cu **vechime incompletă**, de **invaliditate**, de **urmași**, pensionarii **agricultori** etc. - ar urma să se coreleze cu cele rezultate în cazul pensionarilor pentru limita de vârstă cu vechime **integrală** în muncă, cu asigurarea diferențierilor corespunzătoare. De asemenea, pentru păstrarea unui raport echitabil între pensii și salarii, ar fi necesar ca, la indexarea **salariilor, pensiilor** și a altor venituri ale populației, raportul stabilit între **pensia medie și salariul mediu** să fie respectat.

Adoptarea unor astfel de măsuri ar contribui, credem, nu numai la înlăturarea unor inechități flagrante, ci și la apropierea nivelului pensiilor de cerințele unui trai decent.

Cultură și civilizație

PERMANENTE ÎN SISTEMUL FILOSOFIC AL LUI LUCIAN BLAGA

Aceste "stele", care îl diferențiază pe om de toate celelalte făpturi ale firii, sunt actele de cultură și civilizație, prin care omul, ca ființă creatoare, unică în lume, sparge frontul "censurii transcendente", depășindu-și singur creația, dar nedepășind niciodată condiția de creator. Ele au fost conceptualizate, îndeosebi în secolul XX, în fel și chip, dar definițiile date celor două concepte nu sunt caracteristice și nu conțin *omni et soli definito*.

Toată creația lui Lucian Blaga reprezintă un imn închinat omului ca ființă creatoare, fiecare operă în parte nefiind decât o altă formulare a crezului lui statornic în destinul eminent creator al omului și în poziția lui excepțională în lume. El nu a conceput și nu a analizat dreptul la existență al omului decât prin complementul său necesar: datoria creației.

Conceptul de cultură are în sistemul lui Lucian Blaga două definiții: una explicită, alta implicită. Prima exprimă totalitatea creațiilor umane spirituale (mitice, artistice, filosofice, teoretico-științifice), care contribuie la cultivarea minții, trupului și sufletului cuiva și care se caracterizează prin țesătura de *metafore revelatorii* și prin *pecete stilistică*.

Preferința lui Lucian Blaga pentru *metafora revelatorie*, pe care o socotea substanța obiectivă a oricărei creații spirituale, (și nu pentru orice fel de metaforă), dovedește, în fapt, primul conținutului asupra formei și este expresie a *modului*

„Sunt om, deci creez“

"Omul, așa cum e, e o ființă unică în lume. Și sunt unele stele care îl luminează numai lui; stele interzise fiarelor din peșteri și ingerilor din cer, deopotrivă".

LUCIAN BLAGA (1939)

specific uman, alcătuit din două orizonturi: *orizontul concret al lumii date (sau orizontul I) - numit și fel de a fi al omului* "întru imediat și pentru securitate" - și *orizontul necunoscutului (sau orizontul II) - numit și "orizontul întru mister și pentru revelare"*, prin care omul devine ceea ce este, ființă creatoare, nu "trestie gânditoare". Omul există, astfel, într-o ambianță pe care și-o desmărginește, din ce în ce mai mult, în care intră, deopotrivă, ca elemente constitutive, cele două orizonturi, ca implicate ontologice ale determinismului genetic al culturii, cărora le corespund, sub aspect material, *creierul excepțional dezvoltat*, iar sub aspect psiho-spiritual - *inteligenta și geniul creator* al genului uman. Prin creație, omul forțează mediul natural și social să i se supună și îi caută legile cele mai ascunse ca să le folosească în

scopuri proprii, încât omenia omului se exteriorizează prin acte de creație. Prin creație, omul singur a devenit, încă de la începuturile lui, ființă singularizată în univers, *ființă istorică, permanent creatoare de cultură*, și, prin mijlocirea limbajului - *ființă socială*.

Orizontul necunoscutului (orizontul II al ființei umane sau orizontul "întru mister și pentru revelare") este dimensiunea specific omenească. Prin ea, făptura umană se află în exercițiul permanent al condiției sale existențiale, iar prin această specificitate este creator de spiritualitate (mitică, religioasă, artistică, metafizică, tehnico-științifică, a oricărui fel de creație spirituală). Ea devine principalul factor ce-l stimulează pe om la cele mai fertile încercări de a-și revela sieși *ceea ce este încă ascuns*.

Celebrul *Cogito, ergo sum*

din filosofia carteziană are în sistemul lui Lucian Blaga un echivalent = *Sunt om, deci creez*. Din acest echivalent decurge concluzia conform căreia cultura are, în sistemul lui Lucian Blaga, și o definire implicită. Ea este totalitatea creațiilor materiale și spirituale care contribuie, într-un oarecare fel, la cultivarea minții, trupului și sufletului omului, ca ființă creatoare.

Lucian Blaga făcea o *deosebire*, din punct de vedere structural, între *faptele de civilizație și faptele de cultură*. "În adevăr - menționa el - privind faptele de civilizație, de exemplu ordinea socială, întocmirile materiale ale omenirii, uneltele scornite în necurmata luptă cu materia, invențiile felurite întru sporirea confortului, vom remarca un lucru, vrednic de reținut nu numai sub formă de beneficiu de inventar. Toate aceste fapte de civilizație poartă, desigur, la fel cu creațiile de cultură, o pecete stilistică; le lipsește însă celălalt aspect: *metaforical*". Faptele de civilizație nu relevează esența ascunsă a lucrurilor prin mijloace metaforice. Ele asigură confortul omului și îi garantează securitatea. Ca instrumente pragmatice ale domnării lumii de către om, produsele civilizației sunt evaluate practic, în raport cu scopurile omului. În caracterizarea lor, Lucian Blaga a exclus rolul *metaforei revelatorii* și a atribuit stilului rol accesoriu.

Genul proximal al faptelor de cultură și al faptelor de civilizație este *creația*, iar diferența specifică a faptelor de civilizație o reprezintă *absenteismul revelatoriu*. "Creația culturală este, așadar, o plămuire metafizică și de intenții revelatorii. Creația de civilizație este o plămuire a spiritului omenească în ordinea intereselor vitale, a securității și a confortului; n-are caracter revelatoriu, dar poate avea prin reflex un aspect stilistic accesoriu".

E de înțeles că, pe temeiul acestor criterii, *deosebirea* dintre civilizație și cultură este deosebirea dintre creația materială a unei societăți și creația ei spirituală. E deosebirea ontologică dintre orizontul I al omului și orizontul II, ceea ce înseamnă că Lucian Blaga nu micșora valoarea creațiilor materiale, dar acorda, cu consecvență și în chip radical, titlu ontologic frumosului estetic.

În sistemul lui Lucian Blaga nu-i vorbă, nicidecum, de "opozitie", ci de *deosebire* între civilizație și cultură. "Cultura răspunde existenței umane întru mister și revelare - sublinia Lucian Blaga în 1937 - iar civilizația răspunde existenței întru autoconservare și securitate. Între ele se cascadează deci o deosebire profundă de natură ontologică".

Mai mult decât motivele înfățișate aici pe scurt, este de adăugat că *deosebirea* de proporții ontologice dintre creațiile materiale și cele spirituale are teme ontologice, întrucât orizontul concret al lumii date se deosebește, nu se opune, orizontului necunoscutului. Al doilea îl "încapsulează" pe cel dintâi, deoarece omul este ființă bio-psiho-spirituală și socială, iar întregul cuprinde, evident, partea. Întrepatrunderea dintre cele două feluri de a fi ale omului a dobândit în sistemul lui Lucian Blaga valoare de principiu, care separă omul, ca ființă creatoare conștientă, de ființele cele mai evolute. "Opoziția radicală" dintre cele două feluri de creație, închipuită și combătută vehement într-un mare număr de studii despre Lucian Blaga, în a doua jumătate a secolului XX, este, în fapt, o *deosebire structurală* reală între cultură și civilizație și nimic mai mult. Dacă unii critici au văzut în această "deosebire" o "opozitie", vina nu este, firește, a lui Lucian Blaga.

Geneza culturii coincide cu geneza omului

"Pentru a fi creator de cultură, omul nu trebuie să fie decât om, adică ființă care trage consecințele existenței sale specifice, într-un anume orizont și între anume coordonate; o ființă care dă urmare unui destin înscris în structura sa".

LUCIAN BLAGA (1937)

Condiția prealabilă, necesară și absolută a existenței culturii este *existența omului*. "În momentul când omul apare ca subiect activ în lume, născocind amnarul și focul, el apare ca subiect creator de cultură. Ceea ce implică structuri bio-psiho-spirituale, cu totul specifice, ca produs al unei evoluții verticale". Prin născocirea uneltelor, pe care omul le introduce între sine și mediul înconjurător, ca să-l desmărginească tot timpul din ce în ce mai mult, el își modifică natura sa lăuntrică și natura exterioră lui, devenind ființă eminent activă și creatoare. El a devenit astfel *creator de cultură* pentru că era *făcător de unelte*. Cultura are, așadar, caracter existențial.

Cultura, la fel ca omul, are caracter *istoric*. "Omul singur a devenit *ființă istorică*, ceea ce înseamnă *permanent istorică*, adică o ființă care veșnic își depășește creația, dar care niciodată nu-și depășește condiția de creator".

Cultura are, totodată, caracter *social*, prin mijlocirea limbajului, care face cu putință comunicarea și

conlucrarea membrilor unei comunități umane.

Teza că împlinirea omului înseamnă împlinirea lui culturală fusese argumentată de Lucian Blaga în numeroase studii, dar ea a apărut formulată *expressis verbis* în *Geneza metaforei și sensul culturii* (1937), unde se dovedește că, odată cu apariția omului în lume, a apărut și cultura-expresie nemijlocită a *orizontului necunoscutului* (felul de a fi specific omului ca ființă creatoare singularizată în cosmos, diferită de orice altă făptură din lume), prin nevoia de a încerca permanent o *revelare* a necunoscutului. "Prin încercările sale revelatorii, omul (spre deosebire de animale, de exemplu) devine însă creator, și anume creator de cultură în genere". Facem, deci, aici o deducție a condițiilor culturii, *adâncind înseși dimensiunile existențiale ale omului*. "Cultura în această perspectivă nu este un lux, pe care și-l permite omul ca o podoabă, care poate să fie sau nu; cultura rezultă ca emisie complementară din specificitatea existenței umane ca atare, care este *existența în mister și pentru revelare* (...). Cultura este semnul vizibil, expresia, figura, trupul acestei variante existențiale. Cultura ține deci mai strâns de definiția omului decât conformația sa fizică, sau cel puțin tot așa de strâns". Definiția ontologică a culturii implică astfel, în chip necesar, definiția omului, deși nu toți oamenii sunt creatori de cultură. "Dar virtual, sau de fapt, toți oamenii participă la cultură în măsura omeniei lor, activ sau receptacular".

E de reținut că, în sistemul filosofic al lui Lucian Blaga, *geneza*

culturii coincide cu *geneza omului*. "Pentru ca geniul omului să devină creator de cultură, acest act a trebuit să fie precedat de o schimbare radicală a modului de a exista. Fără o schimbare a modului, planului, orizontului existențial, cultura nu s-ar fi ivit niciodată, oricât geniu ar fi tresărit sub țeasta umană. Sunt aci în joc izbucniri de atitudini inedite și înfloriri de noi zări peste creștete, alături și dincolo de imediat, sau care răstoarnă imediatul: existența întru mister și pentru revelare. În fundamentarea culturii nu se poate evita acest motiv ontologic, de deslănțuire inițială a câmpului existențial. De altfel, numai concepând cultura ca rod, figură și grai direct ale unui mod *sui generis* de existență, obținem acel punct de vedere, datorită căruia ea dobândește suprema demnitate. Orice încercare de a vădi cultura altfel decât ca o expresie a variantei ontologice, despre care vorbim, duce la o degradare și la o depreciere a culturii".

Caracterul ontologic al culturii și, prin el, al valorilor, a fost scos în relief, în repetate rânduri, și în *Trilogia valorilor*. "În pre-om a trebuit de fapt să se descătușeze și o mutațiune ontologică, o mutațiune a însuși modului său de a exista și a orizontului său, căci numai datorită acestei mutațiuni ontologice, care a lucrat radical ca o vijelie - scria Lucian Blaga în 1939, în *Artă și valoare* - pre-omul a putut să devină cu adevărat om. Între animal și om nu se rostește, după părerea noastră, numai un salt biologic-morfologic, cum că să defaime pe la toate răspântiile, și fără oboșală, toată filosofia naturalistă. Este între animal și om o deosebire neasemanat mai importantă, o deosebire tăioasă, precizată printr-o mutațiune ontologică. Accentul cosmic zace însă tocmai pe această deosebire. Distanța dintre om și animal crește mulțumită acestei *mutațiuni on-*

tologice, așa de viguros, încât ea nu mai poate fi măsurată decât cu distanța care măsoară deosebirea între regnul animal în totalitatea sa și regnul vegetal în totalitatea sa. Între om și animal nu este numai o deosebire ca de la specie la specie, ci o depărtare ca de la regn la regn (...). Demnitatea umană a fost cucerită prin una din acele foarte puține mutațiuni ontologice, care diversifică așa de hotărât creaturile lumii. Cu aceasta poziția "om" apare determinată. Ca structură morfologic-biologică omul ar fi putut să aparțină definitiv modului ontologic general-animalic".

Produsul permanent al orizontului specific uman și al structurilor sale stilistice este cultura, caracterizată, esențial, prin *metafore revelatorii* și prin *stil*. "Cu alte cuvinte omul nu va putea fi lipsit de sfera culturii, fără a înceta să fie "om". Exodul din cultură ar duce la abolirea umanității ca regn". Prin aceste idei, și prin multe altele, Lucian Blaga a subliniat valoarea ontologică a culturii și s-a delimitat de naturalismele vremii, de idealism-spiritualismele epocii, de psihologismele și existențialismele lor, de filosofemele predecesorilor și contemporanilor lui.

Pagină realizată de ION MIHAIL POPESCU

**REVISTA
OPINIA
națională**

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect.1, București - România.